

Tvis Asyl i Tvis sogn

Af Bodil Laurentzi Kjær, Holstebro

Efter sognedelingen med Nr. Felding i 1913 havde Tvis Sogn brug for et sted at bygge et nyt fattighus/asyl. Da kommunen samtidig havde behov for to nye skoler, der skulle ligge mere centralt i sognet, blev det besluttet at nedlægge Brejnholt Biskole og Tvislund Skole.

Der følger nu en del brevveksling mellem Tvis Sogneråd og Ringkjøbing Amtsråd. Her er det sidste brev fra Ringkjøbing Amtsråd, hvor Tvis Sogneråd og amtsrådet er kommet til enighed om ombygningen af skolen til asyl:

»Ringkjøbing, den 7' Juni 1915. Efter at Ringkjøbing Amtsraad i sammes Møde

den 27' f.M. har meddelt Tilladelse til, at den gamle Skolebygning i Tvislund ombygges til Benyttelse til Fattigasyl, meddeles herved Godkendelse af den hermed tilbagefølgende Plan dog saaledes, at de i den hoslagte Afskrift af Ringkjøbing Fysikats Skrivelse af 25' Februar d.A. foreslaaede og af Sogneraadet tiltraadte Ændringer foretages og at den at Amtslægen krævede Ventilation tilføjes. De tvende Værelser paa henholdsvis 165 o' og 112 o' med Vinduer i Nord vil kun kunne benyttes til Spisestue og Opholdsrum. Asylet vil højste kunne beboes af 6 Personer, Børn indbefattede. Naar Omdannelsen har fundet Sted, imødeses underretning herom for

Husmandsstedet »Frydenlund«, der fra 1915 til 1919 var Tvis Asyl. Billedet er fra 1950-erne.

at Reglement for Benyttelse kan blive udfærdiget, inden Asylet tages i Brug.»

I et af brevene er skrevet:

»Spisestuen maa kunne benyttes tillige som Opholdsstue, der suppleres af den lille Opholdsstue, til hvilken Tobaksrøgere eventuelt henvises.» Med nutidens briller kan det overraske, at der allerede på den tid gøres opmærksom på at henvise tobaksrygere til et rum!

Tvis Asyl beskrives som »en gammel skole, bygget i 1887 og nedlagt som skole i 1914, hvorefter skolestuen blev delt i 4 værelser. Der var også 2 lofts værelser og endnu et lille gemak i tilknytning til dagligstuen. Så der kunne bo mange mennesker, når de ikke var for pladskrævende. Der hørte 12 tdr. land til ejendommen, ren sandjord.«

Beboere med meget forskellige behov

I folketællingerne og breve fra bestyreren til Tvis Sogneråd kan læses, at der i perioder boede en del flere personer end de 6, som asylet var indrettet til. Livet i asylet var også meget præget af, hvor forskellige behov beboerne havde:

Bestyreren skulle tilgodese ældre på alderdomsunderstøttelse, fattige familier med børn, kvinder og mænd med fysiske eller psykiske handicap, udviklingshæmmede, mennesker, der ikke kunne tjene til mere end kost og logi som tjenestefolk og ugifte piger, der boede en tid i asylet op til fødslen af deres børn, og måske efter, medens de ventede på, at børnene kom til en plejefamilie.

I en af bestyrer Kjærs breve beder han sognerådet om at lade en pige få lov til

Bestyrerparret Kjær med deres to sønner.

at blive, indtil *»det forestående er overstået.»* Og i et andet brev beder han sognerådet komme forbi og lave et tilsyn. Han skriver: *»Fru Jensen, som er aldeles Taabelig, saa vi vilde gerne have, at der blev noget tilsyn og lidt til Rettesnor. Naar hun raser til tider saa Huset ryster.»*

Med tanke på, at sognerådet bestod af ene gårdmænd, så har det nok været så som så med tilsyn og rettesnor. Ansvar for tilkald af læge og kørsel til læge lå også hos bestyreren. Det har krævet et stort menneskesyn og hårdt arbejde at tilgodese alle disse forskellige behov på en tilfredsstillende måde. Og det var for små penge, at alt skulle gå op til alles bedste.

Bestyrerparret Kjær i Tvis Asyl

Christian Marinus Christensen Kjær var født den 18. juni 1880 i Sir ved Holstebro. Han var uddannet fotograf i Holste-

bro og rejste senere til Bornholm, hvor han mødte Karoline **Kjær** Riis, født den 27. september 1897 i Allinge. De flyttede ind som bestyrerpar i Tvis Asyl den 1. november 1915.

Christian og Karoline Kjær var fra asylet et par år på grund af uoverensstemmelser med sognerådet. I 1923 henvendte sognerådet sig, »om Kjær kunne tænke sig at overtage bestyrerpladsen igen.« Årsagen til bestyrerskiftet var, at der blandt fattiglemmerne var en meget kraftig dame, *Store Rikke*, som med lethed kunne tage bestyreren i kraven og smide rundt med ham, hvilket hun også gjorde. Det varede ikke længe, før Kjær fik samme omgang, men det gik bare ikke. Han satte hende op mod væggen og gav besked om, at her var det ham, der bestemte. Det hjalp. Hun viste ham altid stor respekt siden.

Brev fra beboere i Tvis Asyl, som gerne ville have Christian og Karoline Kjær tilbage som bestyrerpar.

Sognerådet modtog dette brev fra beboere i asylet forud for bestyrerskiftet:

»Hr D. Grønbæk Da vi nu skal skifte Bestyrer den 1 April saa vil vi Gjerne Bede den Ærerede Sogneraad om at Antage vores Forhenværende Bestyre Folk Kjær og Karoline da vi i Alle maader var Rigtig Godt Tilfreds med Deres Forplejning og naar vi har Karoline som Plejemoder saa modtager vi Mad fra Første Klases Køken vi sluter, det haab at Vort Andragende maa blive tagen til følge. Knud Kristian Madsen Anders Chr. Jensen Peder Kristian Pedersen.«

Bestyrer Kjærs hustru og parrets 8 børns mor, Karoline, døde den 1. maj 1930 af tuberkulose. Kjær giftede sig igen. I 1933 trådte den nye sociallov i kraft, og i 1936 købte han Tvis Asyl. Husmandsstedet skiftede navn til »Frydenlund.« 4 beboere blev på stedet som lejere.

Beboere i Tvis Asyl

Nogle af beboerne i Tvis Asyl var:

Peder Kr. Pedersen, født den 2. oktober 1883 i Nr. Felding fattiggård. Han levede næsten hele sit liv i fattiggård.

Peder Kr. Pedersen havde i 30-års alderen fået den opfattelse, at han kun kunne bevæge sig meget, meget langsomt, både med arme og ben. Han kunne næsten få hele dagen til at gå med at spise, og skulle han på das, skulle han gå 3 kvarter før tiden. Men skulle han på das i grimt vejr, stod han i døren og så sig omkring. Når han troede, at ingen så ham, kunne han springe over til dasset. Han beskrives som en stor mand med et stort, sort skæg.

Lars Jensen (kaldet *Lars List*), stam-

En af beboerne i Tvis Asyl, Abraham Petersson, der i sognet blev kaldt »Svenskeren.«

mede fra Hanning eller deromkring. Han var en af de små kreglere, der solgte mange småting. Om sommeren gik han rundt og solgte børstevare. Om vinteren var han i Tvis Asyl og så boede han hos Peder Kristian. Lars List kunne ikke læse, så Peder Kristian hjalp ham med at læse Almanakken, så han vidste, hvor og hvornår der var markeder.

Lars List havde bolsjer i lommerne, som han smed ud på gulvet til børnene på gårdene, og så skulle de springe efter dem og samle op. Mødrene var dog ikke så glade for det, for Lars Lists hænder og lommer var meget beskidte, og dengang var bolsjerne ikke pakket ind!

Peder Kristians søster, Inger Marie Pedersen, født den 17. april 1897. Hun havde træben fra knæet og blev betragtet som sinke. Marie havde med sit fysiske handicap været hos forskellige plejefamilier, og hun var ikke altid så nem at omgås. Hun kom til Tvis Asyl i 1921 og havde det så dårligt, at sognerådet i 1923 anmodede om, at hun blev indlagt på sindssygehospitalet. Om hun blev indlagt, vides ikke.

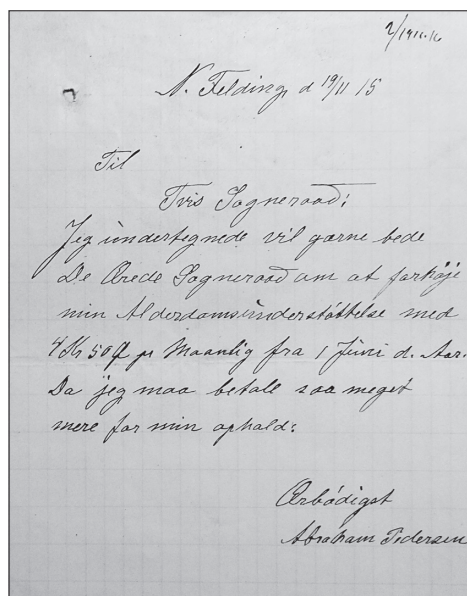
Marie var i asylet frem til 1940, hvor-

efter hun og Peder Kristian flyttede til Haderup. Peder Kristian døde den 30. oktober 1954 og Marie den 12. december 1978 i Haderup.

Abraham Petersson, født den 15. september 1828 i Sverige, blev i sognet kaldt »Svenskeren.« Han kom til Tvis i 1855. En tid boede han i degnens lille kammer og var altnuligmand ved Skautrup Skole i 1897. Han var en af de Tvis-boere, der kom fra Nr. Felding fattiggård. Derfra skrev han dette brev (måske var det dyrere at bo i Tvis Asyl end i Nr. Felding fattiggård?):

»N. Felding d 19/11 15« Til Tvis Sogneraad:

Jeg undertegnede vil gerne bede De Ærede Sogneraad om at forhøje min Alderdoms understøttelse med 4 Kr 50 Ø pr Maanlig fra 1 Juni d. Aar. Da jeg maa betale saa meget mere for min ophald: Ærbødigst Abraham Pedersen.

Brev fra Abraham Pedersen til Tvis Sogneråd.

Petrine i gården ved vandpumpen.

Han boede i Tvis Asyl til sin død den 25. april 1916.

Peder Pedersen (Pé Daglejer) var født den 16. november 1866 i Haderup. Han blev gift i 2. ægteskab i 1916 med Petrine Simonsen, født i Sevel den 28. marts 1871.

Pé Daglejer blev aldrig kaldt andet. Det skyldtes, at han ernærede sig som daglejer på forskellige gårde. Han blev enkemand i 1914, og Petrine var hushol-

Petrine i gang med rengøring af mælkespande.

derske hos ham, indtil de blev gift i 1916. Trods Petrines høje alder, 46 år, blev hun gravid, men sønnen var dødfødt.

Parret var i Tvis Asyl i 1921, og Peder flyttede til Hvilehjemmet i Aulum, hvor han døde i 1941. Petrine blev i Tvis Asyl og var den sidste beboer i »Frydenlund.« Hun døde den 26. februar 1962. Petrine blev betragtet som meget ensom og menneskesky.

TVIS ASYL

- Tvislund Skole i Tvis Sogn blev bygget om til Tvis Asyl i sommeren 1915. Bygget til 6 personer (medregnet børn), 4 værelser og 2 loftværelser.
- Tvis Asyl blev taget i brug den 1. november 1915. 4 Tvis-boere flyttede ind fra Nr. Felding Sogns fattiggård.
- Tvis Asyl blev nedlagt i 1962 og husmandsstedet blev købt af bestyrer Kjær. 4 beboere blev boende som lejere. Petrine var den sidste. Hun døde i 1962.